Toponimízate!

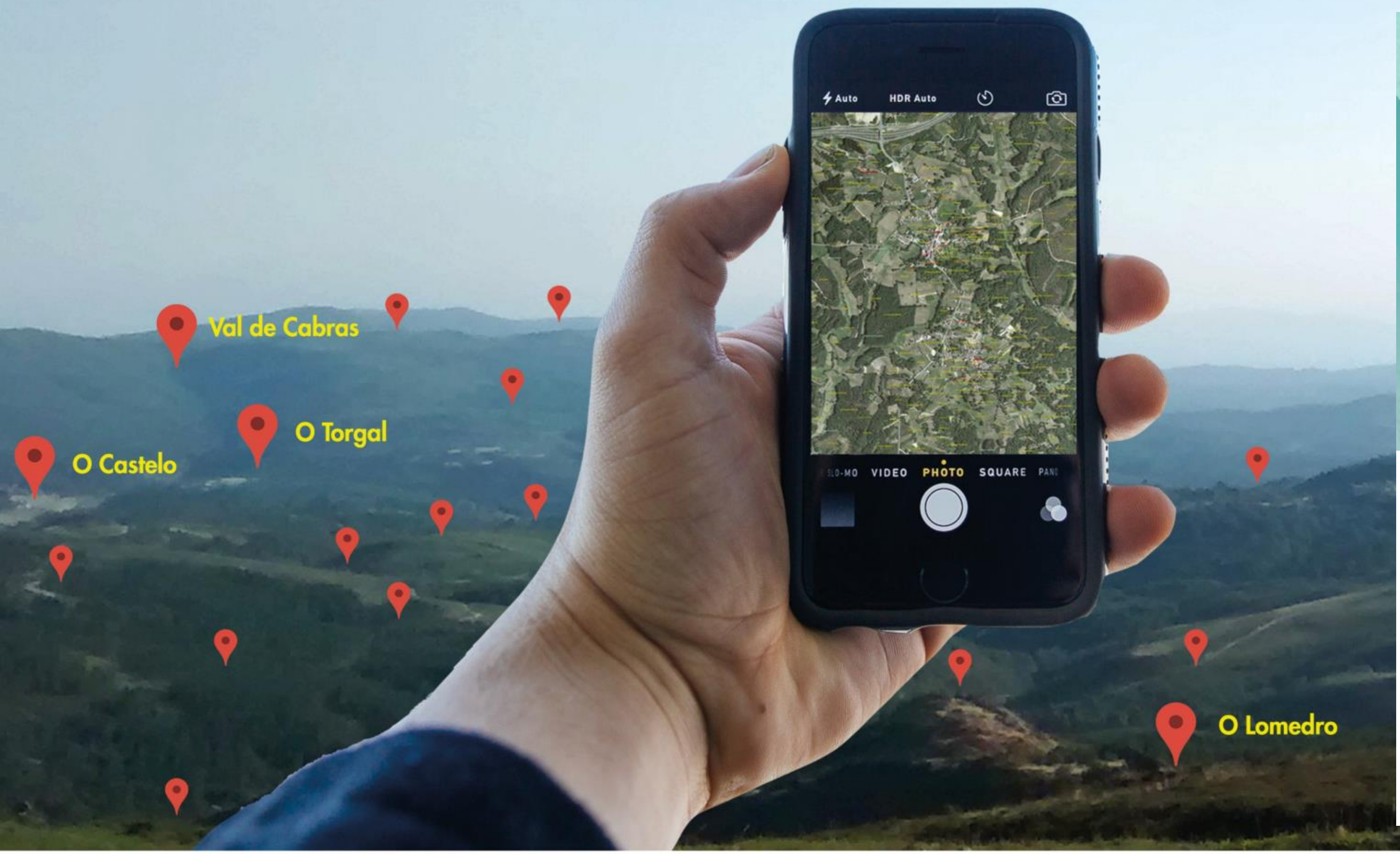

XORNADA.MELISA.GAL

Xornada Software Libre Científico

Edición Datos Abertos

10 de abril de 2023

Facultade de Matemáticas - Universidade de Santiago de Compostela

GALICIA NOMEADA:

a rendibilidade dos datos toponímicos para a investigación e a Administración pública

Vicente Feijoo Ares
(Real Academia Galega)

Galicia Nomeada
Toponimia colaborativa

REAL ACADEMIA GALEGA

Xacobeo 21·22

XUNTA DE GALICIA

CONTIDOS

1. A riqueza toponímica de Galicia e a súa importancia como patrimonio cultural inmaterial; un patrimonio que esmorece.
2. A aplicación das novas tecnoloxías na salvagarda e difusión dos nomes da nosa terra: o proxecto colaborativo **GALICIA NOMEADA**
3. Rendibilidade dos datos toponímicos para a investigación nas ciencias humanas e para o seu uso por parte da Administración pública.
4. Potencial didáctico e normalizador desta información cultural no mundo do ensino e na sociedade en xeral.

A toponimia galega fainos únicos no mundo

DENSIDADE + VARIEDADE + ANTIGÜIDADE

A toponimia galega forma parte do noso patrimonio cultural inmaterial

LINGUA + **HISTORIA** + **CULTURA**

A microtoponimia esmorece: os nomes da nosa terra estanse a perder

Abandono das tarefas agrícolas e gandeiras

+

Aldeas quedan deshabitadas

+

Falecen as persoas maiores

+

No mar, os GPS e radar

+

Cidades e vilas medran

Protexer e difundir esta herdanza cultural debe ser tarefa de todos: con este obxectivo nace o proxecto colaborativo Galicia Nomeada

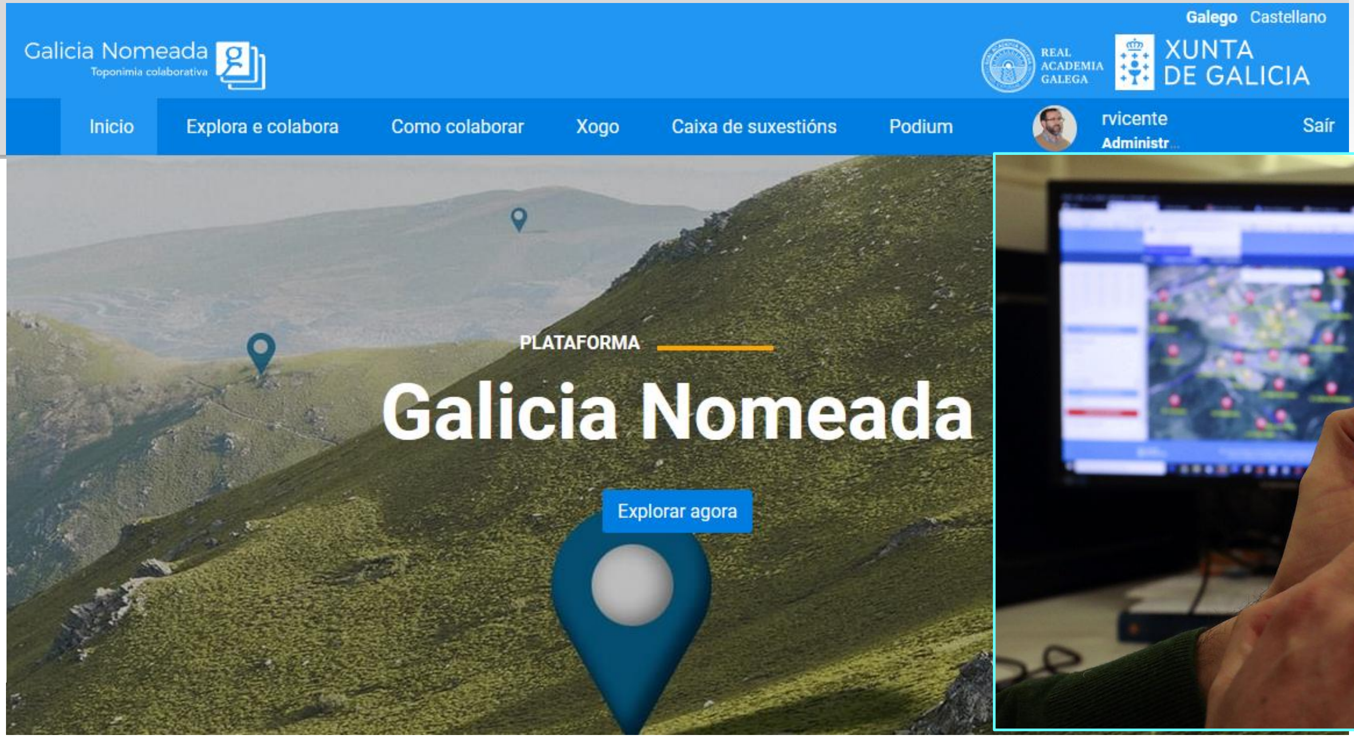

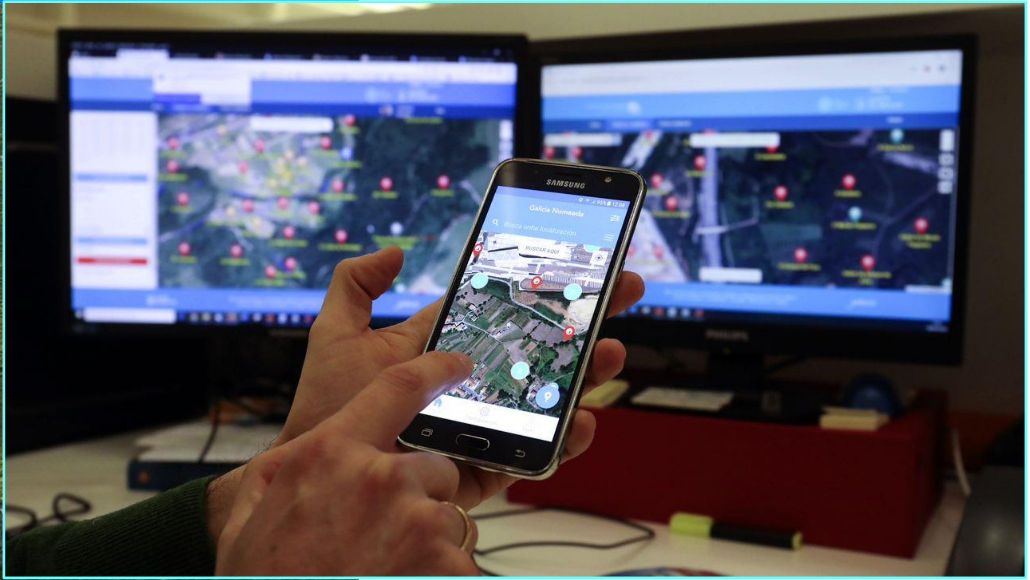

Que podemos facer coa aplicación Galicia Nomeada?

Sen estar rexistrado/a

1. Consultar a toponimia existente no visor de calquera parte do territorio galego para traballos de investigación de tipo etnográfico, filolóxico, histórico, turístico, antropolóxico ou para os traballos da Administración pública.
2. Xogar
3. Facer suxestións sobre o funcionamento e rendemento da aplicación.

Tendo conta de usuario

1. Introducir novos topónimos aos que lle podemos anexar información complementaria en formato texto, audio ou vídeo.
2. Facer suxestións (de tipo lingüístico ou de tipo xeográfico) sobre topónimos introducidos por outros usuarios no visor.
3. Engadir arquivos e información complementaria en topónimos doutros colaboradores.

Resultados do proxecto: colaboradores/as e achegas

- **Tres anos de vida do proxecto**
- **Colaboradores/as rexistrados/as: 3.114**
- **Topónimos achegados: 58.043**
- **Validados polo ETRAG: 50.451**
- **Suxestións achegadas: + 6.000**
- **Colectivos:** máis de **50** centros de ensino / **43** asociacións veciñais e culturais / **16** comunidades de montes.
- **Colaboradores/as por concello:** hai en **299** concellos // quedan **14** concellos sen ningún colaborador.
- **Porcentaxe de territorio recollido: 40%** (PTG + achega pública)

Como está construída a plataforma a nivel tecnolóxico?

- É unha plataforma web que emprega **HTML, CSS** e **Javacript** na parte de cliente, e fai uso de **Java** para a parte de servidor.
- Está instalada nos servidores da Amtega baixo un servidor de aplicacións **JBoss** (código aberto) accesible á cidadanía.
- Todos os compoñentes e librarías que emprega son de Software libre, incluída a parte do visor que emprega **Leaflet** para a representación da información.

Descarga de toda a base de datos en formato **CSV** en **abertos.xunta.gal**

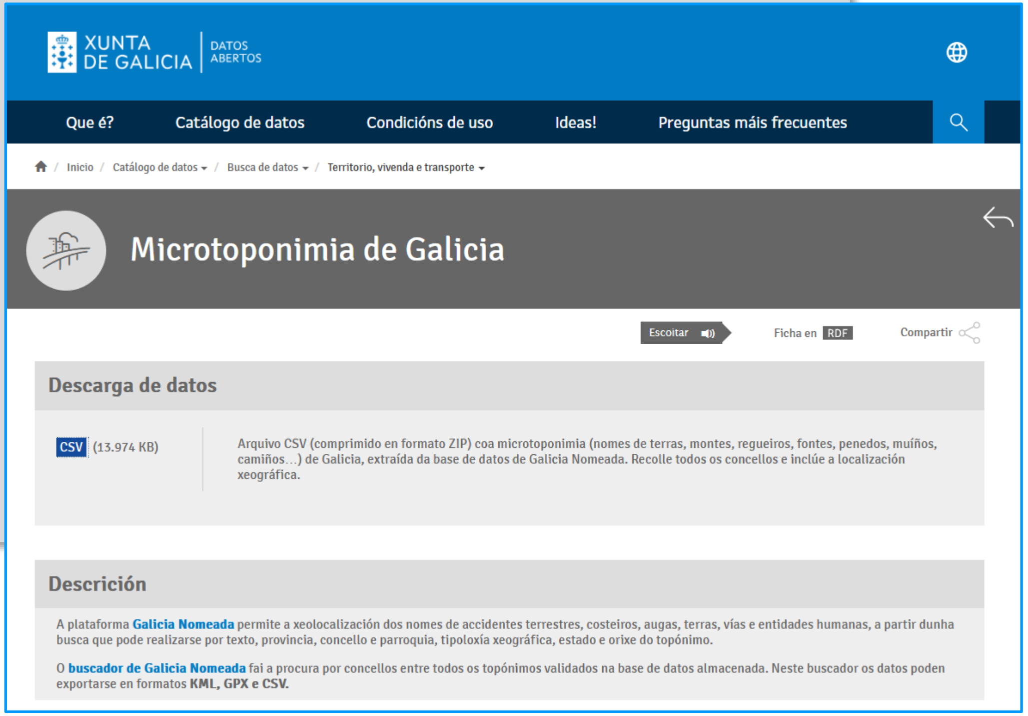

Portal Toponimia de Galicia (toponimia.xunta.gal)

Vicente Feijoo Ares

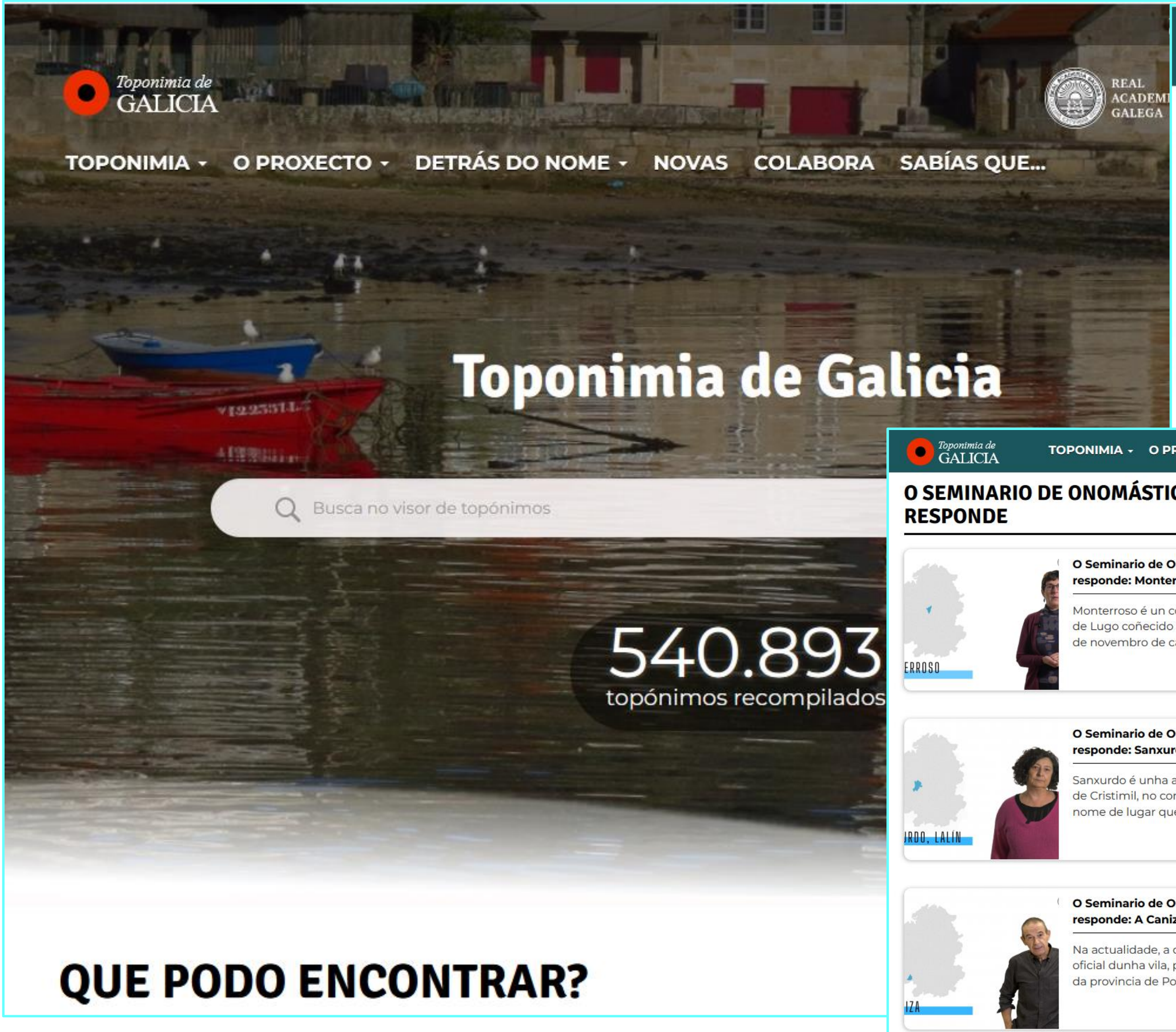

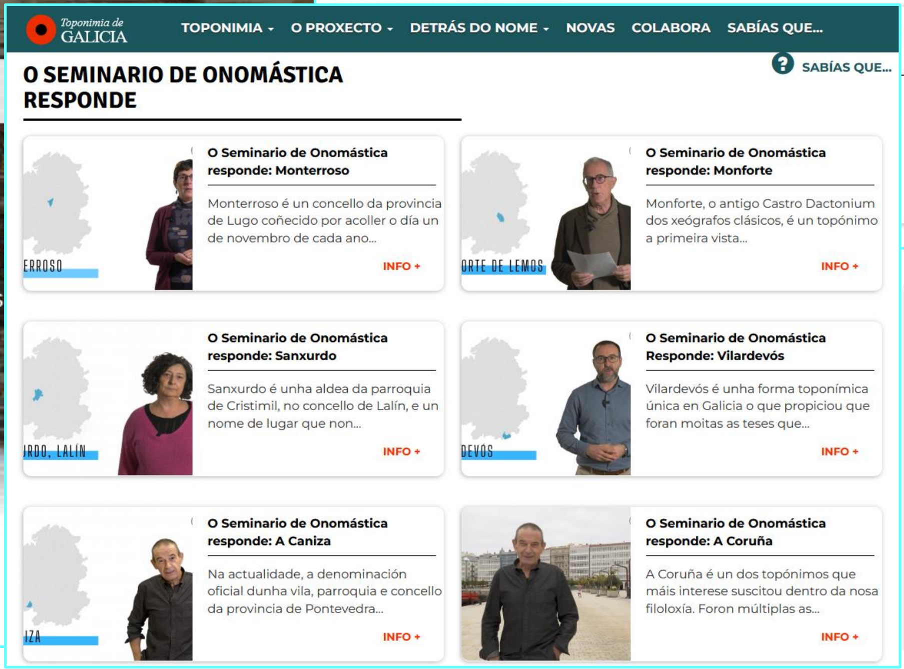

Contidos:

- Etimolóxicos
- Divulgativos
- Audiovisuais
- Técnicos e metodolóxicos
- Bibliográficos
- Etc.

3. Rendibilidade dos datos toponímicos (1)

INVESTIGACIÓN en ciencias humanas

Será unha información moi útil para a investigación en múltiples disciplinas: **lingüística, xeografía e historia, arqueoloxía, antropoloxía, socioloxía, bioloxía, enxeñaría agrícola e forestal...**

ADMINISTRACIÓN PÚBLICA

Xestión do territorio

- **Consellería de Medio Ambiente e Ordenación do Territorio** (PXOM, Cartografía IET, POL, Catálogos da paisaxe, Espazos protexidos...)
- **Consellería de Infraestruturas e Vivenda** (estradas, rotulación...)
- **Consellería do Medio Rural** (catastro, parcelaria, axudas da PAC, desenvolvemento rural, incendios...)
- **Consellería de Presidencia, Administración Públicas e Xustiza** (emerxencias, turismo, Camiño de Santiago, CRTVG...)
- **Consellería de Sanidade** (ambulancias...)
- **Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria** (patrimonio, BIC, ensino regrado...)
- **Consellería do Mar**

Exemplo práctico 1: planificación na construción de estradas e autoestradas (expedientes de expropiación e estudos do impacto medioambiental)

A Fonte do Gorgullón (O Riós, A-52)

praza PÚBLICA

O 21 de novembro de 1977 Thomas Alva Edison anunciaba a súa do fonógrafo.

PLANETA GALICIA | #DEFENDEAGALEGA | CONTRA O PECHE DE ALCOA | ORZAMENTO

Contorna da Xunqueira, en Viveiro, afectada polas inundacións

Delegación do Goberno de España en Galicia

hai 19 horas | Movementos sociais

Xunqueira, Lagoa, Brañas: cando a toponimia sinala onde será o asolagamento

David Lombao | @davidlombao

Galicia Nomeada
Toponimia colaborativa

REAL ACADEMIA GALEGA

Xacobeo 21·22

XUNTA DE GALICIA

Exemplo práctico 2: axuda na loita contra os incendios forestais

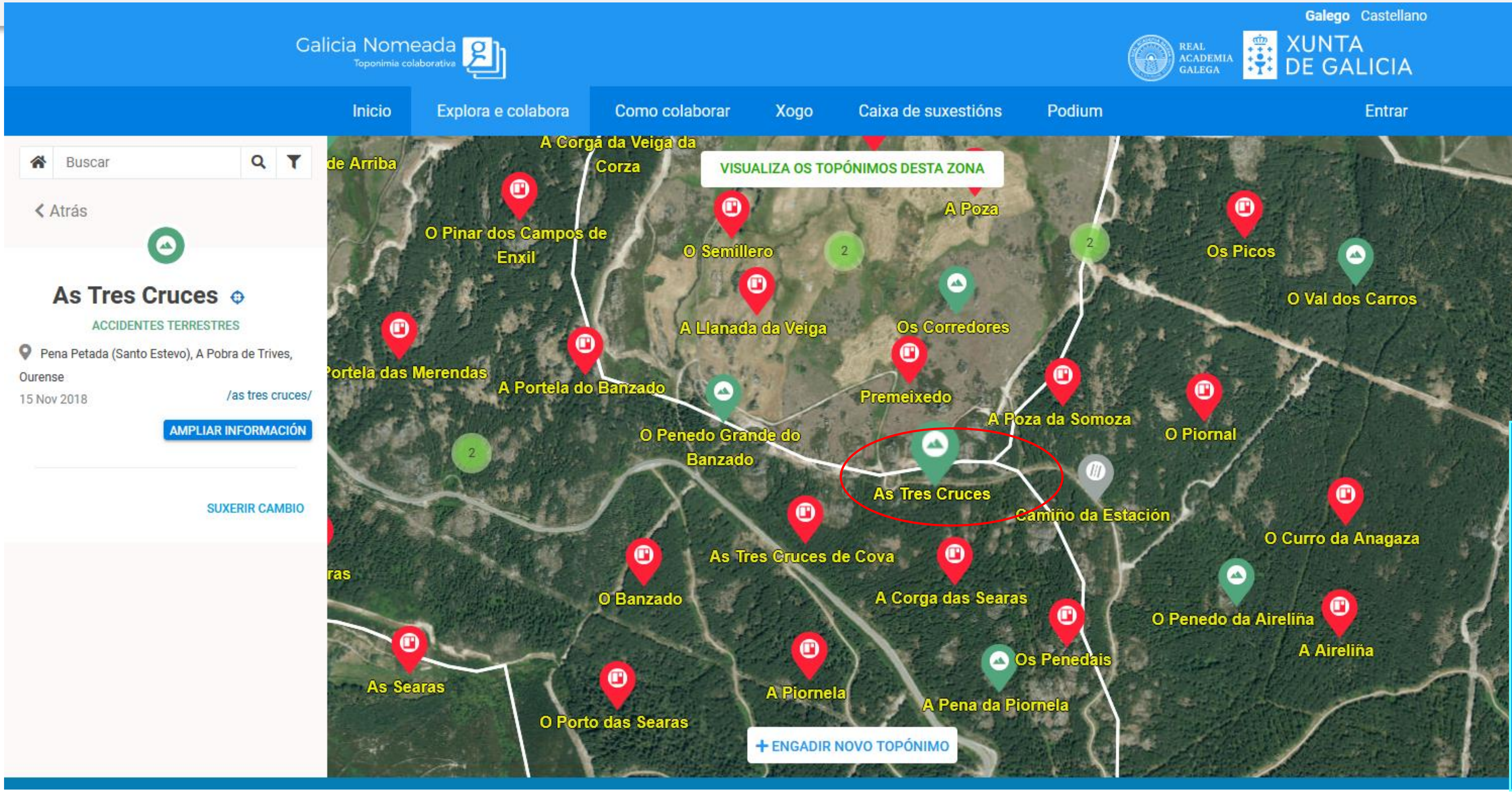

3. Rendibilidade dos datos toponímicos (4)

Vicente Feijoo Ares

Exemplo práctico 3: as ambulancias e os servizos de emerxencias poderán chegar a calquera aldea de Galicia ou a calquera montaña sen posibilidade de perda

www.farodevigo.es

FARO DE VIGO

Local | Galicia | Actualidad | Deportes | Economía | Opinión | Ocio | Vida y Estilo

Gran Vigo | Comarcas | Morrazo | Pontevedra | Deza-Tabeirós-Montes | Arousa | Ourense

EN DIRECTO Sigue en directo el pleno del Congreso

Faro de Vigo » O Morrazo

T+ T- Tweet

La ambulancia de Bueu se atasca en un vial de Bon y no llega a un servicio con un muerto

Un nieto del fallecido fue a buscar en su coche al médico - Los técnicos del 061 no eran de la zona, aunque una llegada más veloz no impediría el fallecimiento por un infarto fulminante

14.03.2013 | 07:37

DAVID GARCÍA - BUEU La ambulancia del 061 en Bueu se quedó ayer atascada en un camino de Bon y no fue capaz de llegar al servicio para el que había sido requerida, que concluyó con una persona fallecida por un infarto. Los técnicos de guardia en el momento de los hechos no eran de la zona de Bueu y tomaron un camino erróneo para llegar al lugar del suceso, un vial en malas condiciones y fue preciso requerir la presencia de una grúa para retirar la ambulancia. Fue un nieto del fallecido, Manuel Freire Santaclara, el que se tuvo que acercar al punto en el que los servicios de emergencias se habían quedado atrapados para recoger en su coche particular al personal médico. Cuando llegaron sólo pudieron certificar la muerte del hombre, aunque todas las fuentes, incluyendo personas cercanas a la familia, coinciden que el fallecimiento fue prácticamente instántaneo. "Tiña problemas de corazóne sufriu un infarto fulminante", explicaban personas presentes en el lugar.

Ampliar

Un vehículo de grúas La Vendimia retira la ambulancia que se había quedado atrapada en Bon. // G.Núñez

Posibles usos desta información por parte da ADMINISTRACIÓN LOCAL

Urbanismo
PXOM

+

Turismo:
rutas, guías...

+

Camiños de
Santiago

Emerxencias:
Protección civil
e Policia local

+

Carteiros

+

Cohesión social:
asociacións,
centros de día

Toponimia = ferramenta normalizadora do galego no ensino

Forma distinta de aprender lingua e literatura popular
+
Fan un traballo interxeracional e integrador
+
Importancia de coñecer a historia local
+
Fomenta a investigación e a creatividade

Transversalidade dos contidos toponímicos
+
Moderniza a nosa lingua
+
Abrimos unha ventá ao mundo
+
Facemos felices aos emigrantes galegos

Toponimia = ferramenta normalizadora da nosa lingua na sociedade

Para nomear ➔

bares, negocios, restaurantes empresas...

+

Produtos galegos: zocas, viños, queixos, mel...

+

grupos de música ou folclóricos

+

persoas, animais...

HERDANZA CULTURAL

Os topónimos, ao igual que a lingua, transmitíronse de xeración en xeración a través da oralidade e forman parte da nosa memoria colectiva.

Como herdanza lingüística e cultural que son dos nosos antepasados, temos a débeda con eles de recollela, valorala e transmitila.

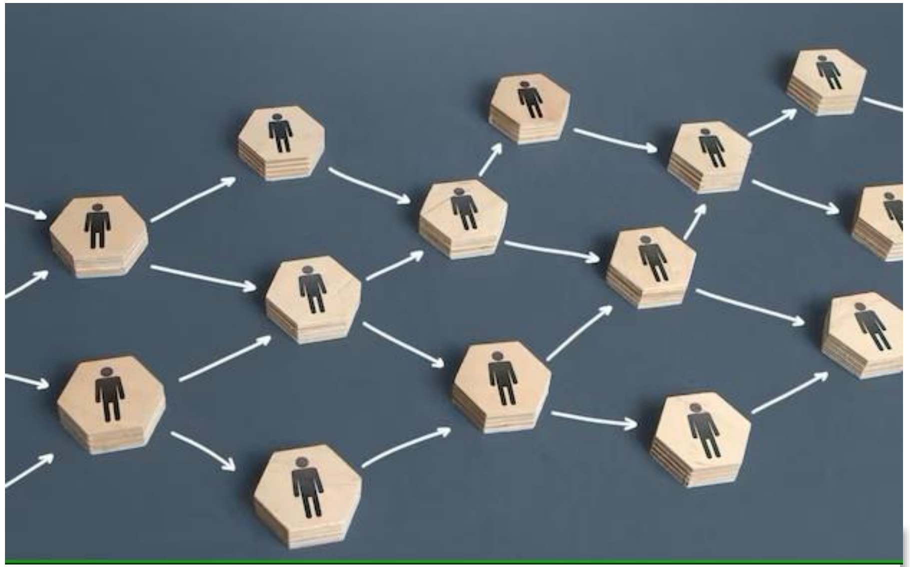

NON ROMPAMOS A CADEA!!

Xesús Ferro Ruibal (2016: 350)

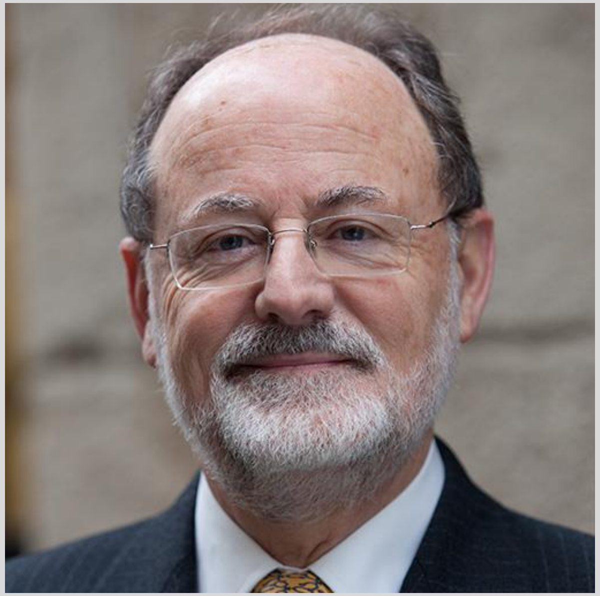

Emociona ver como o mar e a terra, as paredes, as pedras, as fontes, os camiños, as ruínas agachadas deixan de ser materia inerte e sen sentido, como piden a palabra e rompen a falar connosco, para nos contaren, só co seu nome, historias que alí se viviron, historias de resistencia ás inclemencias do tempo e da vida, historias de esforzo intelixente de homes e mulleres para se adaptaren a ese medio, historias de domesticación das pedras, da vexetación, dos ríos e das fervenzas; historias incluso da domesticación do océano cun GPS feito na casa hai moitos séculos pero eficaz e fiable; algunha vez historias de amor ou de odio; historias nunca escritas en papel; historias encriptadas nun nome que só pervive no uso e na memoria dos vellos do lugar. Todo iso condensado nun **humilde nome de lugar.**

Moitas grazas polas vosa atención!!!

Vicente Feijoo Ares
Coordinador da Unidade Técnica de Toponimia
Seminario de Onomástica
REAL ACADEMIA GALEGA
Correo: toponimia@academia.gal
Teléfono: 881 995 322